

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmusmiehiksi valitsi ¹⁾ Kaupungin kaupunginvaltuusto professori G. Grotenfeltin ja rakennusmestari ²⁾ kiinteän omaisuuden katselmusmiehet. A. N. Nybergin sekä heidän varamiehekseen arkkitehti M. Schjerfbeckin ja rakennusmestari G. F. Willandtin.

Rahatoimikamarin esityksestä vahvasti kaupunginvaltuusto kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimat sisäisten rakennusrajain ehdotukset: ³⁾ Vahvistetut sisäiset rakennusrajat.

kortteleihin n:o:ihin 417 ja 448 XIII:ssa sekä n:o:ihin 462 ja 463 XIV kaupunginosassa ²⁾);

Vallilan kortteleihin n:o:ihin 546—551 ³⁾);

kortteliin n:o 447 XIII kaupunginosassa ⁴⁾);

Vallilan korttelin n:o 545 tonteille n:oille 25, 27, 29, 31 ja 33 ⁵⁾); sekä

Vallilan korttelin n:o 551 tontille n:o 12 ⁶⁾).

Kirjelmässä ⁷⁾ maaliskuun 11 päivältä lähetti rahatoimikamari ⁸⁾ Selvitys korttelin n:o 44 sairaalatoeista ja valtioarkiston tontista. valtuustolle eräiden Helsingissä olevain tonttien ja alueiden omistusoikeutta tutkimaan asetetun komitean antaman mietinnön selvityksineen korttelissa n:o 44 olevista sairaalatoeista sekä valtioarkiston tontista.

Mainitussa mietinnössä oli komitea asiasta hankitun selvityksen nojalla tullut siihen päätökseen:

että valtio on asianmukaisessa järjestyksessä lunastanut korttelin n:o 44 tontit n:ot 3 a ja 5 a sekä että näiden tonttien omistusoikeus niinmuodoin on laillisesti joutunut pois Helsingin kaupungilta;

että niinkään omistusoikeus mainitun korttelin tonttiin n:o 1 a (valtioarkiston tontti) on myymällä laillisessa järjestyksessä luovutettu pois kaupungilta;

että sitä vastoin saman korttelin tontit n:o 5 (vanhan klinillisen laitoksen) sekä n:ot 3 b ja 3 c (uuden klinillisen laitoksen) kaupunginviranomaisten nimenomaisesti suostumuksetta ja kaupungin luopumatta maanomistusoikeudestaan on käytetty sairaanhoitotarkoituksiin, mutta että valtiolla, joka on pitemmän aikaa kaupungin hiljaisella myönnytyksellä pitänyt tontteja hallussaan, on tunnus-tettava olevan maksuton oikeus käyttää niitä määräämätön aika edellä mainittuihin tarkoituksiin; sekä

¹⁾ Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 6 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 27 p. 14 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 13 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 19 §. —

⁵⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 21 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. lokak. 8 p. 10 §. — ⁷⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 5.

että valtiolla niin ollen ei käy katsominen olevan oikeutta kaupungin myönnytyksettä käyttää viimeksi mainittuja kolmea tonttia muihin kuin sairaanhoitotarkoituksiin.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto yhtyä mainittuun komitean lausuntoon, minkä ohessa ja koska oli ilmoitettu k. senaatin päättäneen että, sikäli kuin tontilla n:o 5 sijaitsevia sairaalarakennuksia muutettaisiin pois paikaltaan, enintään 4,500 m²:n ala luovutettaisiin täkäläisen vanhemman suomalaisen tyttökoulun tontiksi sekä mainitun tontin jälellä oleva osa varattaisiin k. Aleksanterin-yliopiston luonnonhistoriallisten laitosten paikaksi, valtuusto katsoi, että kaupungin puolelta ei ollut estettä mainitun tontinosan käyttämiseksi siten lähinnä toteutettavaan tarkoitukseen eli edellä mainitun koulutalon rakennuttamiseen, sekä että valtio edelleen saisi pitää mainitun tontinosan hallussaan niin kauan kuin koulutaloa siellä voimassa pidetään.

Erästä Katajanokan maa-aluetta koskeva lausunto.

Sittenkun läänin kuvernööri oli kaupunginvaltuustolta vaatinut lausuntoa sen johdosta, että Venäjän merisotalaitos oli vaatinut saada haltuunsa erään Katajanokan maa-alueen sekä valtuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli päättänyt ²⁾ asiasta vaatia rahatoimikamarin lausuntoa, antoi kamari tammikuun 18:ntena päivätyn kirjelmän, jossa kamari esittämillään syillä ehdotti, että valtuusto asiasta annettavassaan lausunnossa esittäisi, että Viaporin sotasataman päällikön vaatimus Katajanokan kaakkoisrannassa teetetävään kaupungin täytetöiden lakkauttamisesta epäoikeutettuna ei aiheuttaisi toimenpidettä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto laatia lausuntonsa asiasta rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti.

Määräraha vesijohdon rakennusten, putkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vesijohdon rakennusten, aitausten, altaiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 45,000 markan arviomäärärahan.

Vahvistettu päätös määrärahan myöntämisestä lainavaroista vesijohtolaitoksen laajentamiseen.

Maistraatin kirjelmässä huhtikuun 27 päivältä ilmoitettiin ⁵⁾ kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli saman kuukauden 17 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston joulukuun 22 päivänä 1911 tekemän päätöksen ²⁾ mainitun vuoden obligatsioonilainasta myöntää 1,000,000 markkaa vesijohtolaitoksen laajentamiseen vuosina 1912—14.

Vesijohdon rakentaminen Korkeasaarelle.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin lähettä-

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 13 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 90. —

³⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 22 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. toukok. 14 p. 14 §.

nyt 1) Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan anomuksen että kaupungin vesijohtoverkko ulotettaisiin Korkeasaarelle, antoi kamari asiasta lausunnon 2) sekä ehdotti esiintuomillaan syillä mainittua anomusta hylättäväksi.

Asiaa uudelleen esiteltäessä päätti 3) kaupunginvaltuusto 24 äänellä 15 vastaan, jotka annettiin rahatoimikamarin esityksen hyväksymisen puolesta, periaatteessa myöntyä yhtiön anomukseen, minkä ohessa annettiin rahatoimikamarin tehtäväksi laatia ja valtuustolle lähettää seikkaperäinen ehdotus mainitun päätöksen toimeenpanemiseksi.

Vastamainittua määräystä noudattaen lähetti rahatoimikamari valtuustolle vesijohtokonttorissa laaditun kustannusarvion, jonka mukaan vesijohdon ulottamisesta Korkeasaarelle välittömästi Sumpparin tai Sinivuorenmaan kautta olisi kustannuksia noin 30,000 tai 33,000 markkaa, jota vastoin kustannukset sellaisen johdon teettämistä Brändön ja Sinivuorenmaan kautta nousisivat 105,000 markan vaiheille, ja esitti kamari että kaupunginvaltuusto päättäisi:

antaa kaupungin teknillisten laitosten hallituksen toimeksi edellä mainitun kustannusarvion mukaisesti teettää vesijohdon Sörnäsän niemekkeeltä Sumpparin poikki Korkeasaarelle; sekä

käyttövaroistaan myöntää tarkoitukseen tarvittavat varat 30,000 markkaa.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi 4).

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön merkitsi 5) kaupunginvaltuusto siihen kaikkiaan 227,200 markkaa vesijohdon teettämiseksi Gumtähdenkadun alle Hermannin II Itäiseltä viertotieltä korttelin n:o 16 tontille n:o 3, Köydenpunojakadun alle Antin- ja Vladimirinkadun välille, Pormestarinrinteen alle Rahapajankadulle asti, Brändönkadun alle Panimo- ja Lautapihankadun välille, Fjälldalinkadun alle Ahlqvist- ja Cygnæuskadun välille, Apollokadun alle Creutz- ja Ahlqvistkadun välille, Minervakadun alle korttelin n:o 442 tontilta n:o 14 Museokadulle asti, Fredrikinkadun alle korttelin n:o 417 tontilta n:o 81 Dagmarkadulle, Pitkänsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille, Helsinginkadun pohjois- ja etelälaidan alle, Kustaan- ja Flemingkadun välille, Adolfinkadun alle Fleming- ja Helsinginkadun välille, Kustaankadun alle Helsingin- ja Vaasankadun välille, Porvoonkadun alle Kristiinan- ja Länsi Brahekadun välille, Suvantotien alle Virtaintien ja korttelien n:ojen 544 ja 546

Määrärahoja muiden vesijohtojen y. m. teettämiseen.

1) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 92. — 2) Rtk. kirj. jouluk. 28 p. 1911 n:o 702. — 3) Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 8 §. — 4) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 23 §. — 5) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

länsipuolisen tien välille, Keuruuntien pohjoispuoliskon alle Suvantotieltä lähtien, Päijänteentien alle Suvantotien ja Itäisen viertotien välille, Vanajantien alle, Hertankadun alle Träski- ja Bölenkadun välille, Kyllikinkadun alle Hertan- ja Susannankadun välille, Susannankadun alle Hertankadulta osotenumeroon 5 sekä Evankadun alle korttelin n:o 569 tontin n:o 9 halki Leankadulle, uusien johtojen teettämiseen hallituksen määräyksen mukaan sekä suojan rakennuttamiseen kivistä moottoripumppua ja automobiilia varten työpajatontille.

Määrärahoja kaasutehtaan rakennusten, pääputkiverkon y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon.

Kaasutehtaan rakennusten, pääputkiverkon, uunien, koneiden, kaasukellojen y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan määrärahoja yhteensä 25,500 markkaa.

Määrärahoja kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamiseen.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto kaikkiaan 26,900 markkaa kaasutehtaan pääputkiverkon ulottamiseksi Apollokadun alle Runeberg- ja Creutzkadun välille, Fjälldalinkadun alle Runeberg- ja Cygnaeuskadun välille, Arkadiakadun alle Pohjois ja Etelä Rautatiekadun välille, Minervakadun alle, Fredrikinkadun alle Dagmar- ja Lutherkadun välille sekä Pitkäsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille ynnä muihin uutistöihin hallituksen määräyksen mukaan.

Rakennuskonttorin määrärahain ylitys.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ²⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 ylittämään m. m. alempana mainitut rakennuskonttorille myönnetyt määrärahat seuraavilla määrillä, nimittäin katuja ja yleisiä paikkoja varten olevan määrärahan 7,000 markalla, satamain kunnossapitomäärärahan 15,000 markalla, jällelmenosiltoja ynnä rantasiltain ja jäärailojen viereisiä aitauksia varten olevan määrärahan 3,000 markalla sekä Sörnäsän lastaussillan uudestirakennusta varten olevan määrärahan 7,200 markalla.

Määrärahoja katujen ja yleisten paikain korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 203,225 markkaa alempana mainittujen katujen ja yleisten paikkain korjauksia ja kunnossapitoa varten, nimittäin erinäisiin korjauksiin Bulevardi- ja Uudenmaankadun välisen, kaupungille kuuluvan Erottajan itäpuoliskon kiveämiseen I noppakivillä asfalttiin, Rautatientorin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamiseen, Eerikinkadun ja Etelä Rautatiekadun välisten, kaupungille kuuluvain Lapinlahdenkadun osain, Ison Robertin- ja Laiurikadun välisen, kaupungille kuuluvan Fredrikinkadun osan, Saunakadun eteläisen kolmanneksen kaupungille kuuluvan osan katolisen kirkon edustalle asti, lähinnä Pitkääsiltaa sijaitsevan Siltavuorenrannan länsiosan ja Makasiininrannan tava-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 15 §.

ravajan pohjoispuolisen rantatason sekä noin 60 metriä sen ulkopuolelle ulottuvan osan kiveämiseen I noppakivillä asfalttiin, Silta-
saarenkadun ja Kolmannen linjan välisen Itäisen viertotien osan
päällystämiseen ketokivillä, Katajanokan kanavan sillan ajoradan
uudistamiseen, lähinnä Pitkääsiltaa sijaitsevan Unioninkadun osan
päällystämiseen I noppakivillä, Kirkkomaankadun sekä mainitun
kadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksen vierospäällystyksen kor-
jaukseen ynnä eräiden kaupungille kuuluvain katuosain viereisten
kaiteiden uudistukseen ja korjaukseen.

Kirjelmässä 1) marraskuun 14 päivältä lähetti rahatoimikamari
valtuustolle Pitkäänsillan uudestirakentamista varten asetetun toimi-
kunnan kamariin antaman, kaupunginvaltuustolle osotetun kirjel-
män, jossa toimikunta anoi, että mainittua rakennustyötä varten
osotetun 787,500 markan määrärahan 2) lisäksi myönnettäisiin 120,000
markan määräraha työn loppuun saattamiseksi. Viimeksi maini-
tusta kirjelmästä ja sen oheisesta taulusta kävi selville, että seu-
raavat seikat olivat saaneet aikaan, että puheena olevan työn koko-
naiskustannukset nousisivat 120,000 markkaa suuremmiksi laskettua
määrää, nimittäin että moniaat kustannusarvion erikoiserät oli las-
kettu liian alhaisiksi — niinpä olivat holvi- ja rintamuurin kustan-
nukset kaikkiaan noin 75,000 markalla ylittäneet kustannusarviossa
edellytetyn määrän —, että sillan kaideaineiden kustannukset olivat
ylittäneet lasketun määrän noin 30,000 markalla, jota paitsi erinäisiä
muitakin eriä oli ylitetty.

Lisämääräraha
Pitkäänsillan
uudesti-
rakentamiseen.

Edellä mainitussa kirjelmässään rahatoimikamari esitti kau-
punginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Pitkäänsillan uudestirakentamisen loppuun saattamiseksi
1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään 120,000 markan lisä-
määräraha; sekä

että varsinainen kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia
tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 3) lisätty kaupunginvaltuusto raha-
toimikamarin esityksen.

Varsinainen kaupunginvaltuusto päätti 4) tämän jälkeen k. se-
naatilta hankkia vahvistuksen lisätyn valtuuston päätökselle osottaa
edellä mainittu rahamäärä puheena olevaan tarkoitukseen 1911
vuoden obligatsioonilainasta.

Määräraha, 120,000 markkaa, merkittiin 5) 1913 vuoden meno-
sääntöön.

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 70. — 2) Ks. 1910 vuod. kert. siv. 66. — 3) Lis.
valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 1 §. — 5) Valt.
pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

Määräraha väliaikaisen sillan teettämiseksi satamaradan poikki y. m.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi 1) kaupunginvaltuusto 3,200 markan määrärahan väliaikaisen sillan teettämiseksi satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalle sekä puisen jalkakäytävän teettämiseksi pitkin mainittua katuä.

Vahvistettu päätös määrärahan osottamisesta lainavaroista Santa- ja Busholman järjestämiseen.

Maistraatin kirjelmässä helmikuun 17 päivältä ilmoitettiin 2) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että k. senaatti oli edellisen tammi-kuun 31 päivänä vahvistanut lisätyn valtuuston marraskuun 28 päivänä 1911 tekemän päätöksen 3) osottaa mainitun vuoden obligationilainasta 500,000 markkaa Santa- ja Busholman järjestämiseen.

Busholman ja mantereen välinen kulkuväylä.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli antanut kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi 4) yksissä neuvoin satamakapteenin ja terveydenhoitolautakunnan kanssa edelleen perinpohjaisesti valmisteltavaksi ottaa kysymyksen Busholman ja mantereen välisestä kulkuväylästä, antoi hallitus asiasta esityksen 5). Siinä hallitus lausui pääasiassa seuraavaa:

Asiassa aikaisemmin syntyneistä kirjoista näkyi, että kaksi vaihtopuolista ehdotusta oli tehty mainitun kulkuyhteyden järjestämiseksi. I vaihtopuolen mukaan järjestettäisiin kulkuyhteys siten, että mantereen ja Busholman välinen salmi täytettäisiin verraten leveältä, laiturien rajoittamalta alalta, kuitenkin niin, että 11 metrin levyinen avonainen kanava jätettäisiin täytekohtaan Hietalahden- ja Ruoholahdensatamain välistä meriliikettä varten. Mainitun, noin 40 metriä pitkän kanavan poikki rakennettaisiin kaksi siltaa, joista toinen olisi kääntösilta rautatieliikenteen välittämistä varten ja toinen kiintonainen 16 metrin levyinen jalkamies- ja ajoliikennettä varten. Tällaisen järjestelyn johdosta kävisi höyrypursien, soutuveneiden ja muiden taklaamattomain alusten mahdolliseksi kulkea kanavasta. II vaihtoehdotus erosi I vaihtoehdotuksesta sikäli, että 11 metrin levyiseksi ehdotetun kanavan sijaan oli ajateltu tehtäväksi täytekohdan läpi 5 metriä leveä holviaukko, jotta veden kierto- kulku kävisi mahdolliseksi ja siitä samalla voitaisiin kulkea, kuitenkin ainoastaan soutuveneillä. Viimeksi mainitun järjestelyn avulla saavutettaisiin melko suuria etuja, eritoten rautatieliikenteeseen nähden, joka voitaisiin järjestää tuntuvasti sopivammilla raidelaitel- milla kuin mitä I vaihtoehdotuksen mukaan olisi laita.

Terveydenhoitolautakunnassa oli asiasta ilmaantunut eriäviä mielipiteitä, enemmistö kun oli terveydenhoitonäkökannalta katsonut voivansa hyväksyä molemmat ehdotukset, jos suunnitellun täyte-

1) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — 2) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 8 §. —

3) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 94 ja seur. — 4) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 100. —

5) Valt. pain. asiakirj. n:o 14.

kohdan kummallekin puolelle laskevat lokaviemärijohdot järjestettäisiin siten, ettei täyttämällä aikaansaaduissa lahdissa terveydellisiä epäkohtia syntyisi veden pilaantumisesta, samalla kun lautakunta oli jälkimäiseen vaihtoehdotukseen nähden asettanut sen lisävaatimuksen, että kanavan tulisi olla vähintään 11 metriä leveä tai että, jos kaksi kanavaa rakennettaisiin, kumpikin niistä olisi tehtävä vähintään 5.5 metriä leveä. Muuan vähemmistö oli muuten samoilla ehdoilla lokaviemäreihin nähden puoltanut I vaihtoehdotusta, erittäinkin siihen nähden että Hietalahdensatamaan käyvä veneliike tulisi epämukavaksi, koska alusten, jotka eivät voineet käyttää II vaihtopuolen mukaan ehdotettua kanava-aukkoa, täytyisi kulkea Hietalahdensatamaan Santa- ja Busholman saarten eteläpuolitse johtavaa väylää, joten vaikeuksia syntyisi kalan ja luonnontuotteiden tuonnille kaupunkiin. Kokonaan epäavalle kannalle oli asetunut ensimmäinen kaupunginlääkäri, jonka mielestä mainitun salmen täyttäminen turmelisi seudun terveydellisiä oloja siinä määrin, ettei täyttämistä olisi ensinkään toimitettava, vaan kulkuyhteys aikaansaataava rakentamalla silta siten, ettei Ruoholahdenlaiturin ja Busholman välinen vapaa vesialue mainittavasti vähenisi.

Satamakapteeni taas oli yhtynyt ensimmäisen kaupunginlääkäriin mielipiteeseen, mutta siihen katsoen ettei se olisi toteutettavissa niiden kalliiden kustannusten johdosta, joita kaupungille siinä tapauksessa koituisi, oli satamakapteeni puoltanut I vaihtoehdotusta.

Hallitus oli hyväksynyt sen käsityksen, ettei puheena olevain satama-alueiden väliseen merenkulkuun olisi pantava niin suurta merkitystä, että olisi teetettävä laitoksia, jotka estäisivät tehokkaimmalla tavalla käyttämästä Santa- ja Busholman saarille suunniteltua, kaupan elpymiselle tarpeellista raideverkkoa. Jos nimittäin mantereen ja Busholman välinen yhteys järjestettäisiin I vaihtoehdon mukaan siten, että kaksi siltaa johtaisi täytekohtaan suunnitellun kanavan poikki, ei välitön yhteys saarelle johtavan pääraiteen ja vastaiselle laiturille ehdotettujen rautatieraitteiden pohjoisten suuntien kesken olisi aikaansaataavissa, mistä olisi seurauksena, että olot Busholmassa muodostuisivat yhtä epäedullisiksi kuin ne, mitkä paraikaa vallitsivat Katajanokan länsiosassa, missä vaunujenvaihto ulkoraitteilla ei voinut käydä päinsä panematta kaikkia mainituilla raitteilla olevia vaunuja liikkeeseen, joten ne aiheuttivat keskeytystä ja haittasivat rantasiltaan kytkettyjen alusten purkausta ja lastausta. Jos sitä vastoin mainittu kulkuyhteys järjestettäisiin II vaihtopuolen mukaisesti, kävisi ulommat sivuraiteet helposti yhdistäminen satamaradan pääraiteeseen ja edellä mainitut raideliikennettä haittaavat epäkohdat vältettäisiin. Kun tällä keinoin lisäksi saavutettaisiin se etu, että I vaihtopuolisessa ehdotuksessa

satama-alueelle suunnitellut ulko- ja sisäraiteiden väliset yhteydet kävisivät tarpeettomiksi, voitaisiin itse rantasillan alaa käyttää mahdollisimman suuressa määrässä tavaravajain y. m. paikoiksi ja siten laajemmin käyttää rantasiltaa varsinaiseen tarkoitukseensa, merenkulun edistämiseen.

Hallitus, jolla ei ollut syytä vastustaa edellä mainittuja terveydenhoitolautakunnan esittämiä ehtoja, varsinkin kun niitä vastaaviin toimenpiteisiin ilmeisesti oli ryhdyttävä yleisen terveydenhoidon edun tähden, siihen katsomatta toimitettiin ehdotettu täyttämisen vai ei, esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kulkuyhteys Busholman ja mantereen välillä on aikaansaatava toimittamalla täyttämisen II vaihtopuolisen ehdotuksen mukaisesti sekä tekemällä täytekohtaan kaksi 5.5 metrin levyistä holvattua aukkoa venekulkua varten.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 1) kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksen.

Keuruuntien
tasotus- ja ka-
navoimistyöt.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 2) kaupunginvaltuusto valtuuttaa kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 teettämään tasotus- ja kanavoimistöitä Keuruuntiellä Suvantotien länsipuolella, ja oli tarkoitukseen tarvittava määräraha, arviolta 5,200 markkaa, merkittävä 1913 vuoden menosääntöön.

Määrärahoja
katujen ja
yleisten paik-
kain teettämiseen.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi 3) kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 768,175 markkaa alempana mainittujen katujen ja yleisten paikkain teettämiseen, nimittäin: kaupungille kuuluvan Johanneksentien osan, kaupungille kuuluvain Hakaniemenrannan osain tehdaskorttelin n:o 296 eteläpuolelta ynnä viistoon Hakaniementorin poikki Siltasaarenkadulta Sörnäsintielle kulkevan ajotien sekä kaupungille kuuluvain Haapaniemenkadun ja Kaikukadun osain päällystämiseen ketokivillä, kaupungille kuuluvain Viidennen linjan ja Agricolakadun osain kiveämiseen näitä katuja rajoittavain istutusten viereltä, kaupungille kuuluvan Fredrikssperin- ja Franzénkadun välisen Flemingkadun osan, kaupungille kuuluvan Kristiinan- ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun osan, kaupungille kuuluvan Helsingin- ja Sturekadun välisen Länsi Brahekadun osan sekä kaupungille kuuluvan Itäisen viertotien ja Flemingkadun välisen Vaasankadun osan kiveämiseen, kaupungille kuuluvain Hesperia- ja Museokadun välisen Töölönkadun osain, kaupungille kuuluvain Läntisen viertotien ja Nervanderkadun välisen Cygnæuskadun osain, kaupungille kuuluvain Cygnæus- ja Pohjois Rautatiekadun välisen Nervanderkadun osain, kaupungille

1) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 26 §. — 2) Valt. pöytäk. marrask. 12 p. 5 §.
— 3) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

kuuluvain Museo- ja Arkadiakadun välisen Aurorakadun osain, kaupungille kuuluvain Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun välisen Fredrikinkadun osain sekä kaupungille kuuluvan Läntisen viertotien ja Topeliuskadun välisen Meilanskadun osan päällystämiseen ketokivillä, lähinnä Läntistä viertotietä sijaitsevan Kammiokadun osan laajentamiseen sekä sen viertämiseen ynnä jalkakäytävään teettämiseen sikäläisten kaupungin omistamain tonttien vierelle, kaupungille kuuluvain Speranski-, Wecksell-, Galitzin-, Chydenius-, Rehbinder-, Edelfelt- ja Horntien osain sekä kaupungille kuuluvan Engeltorin osan päällystämiseen kitonivierroksella, Apollokadun tasottamiseen Creutz- ja Runebergkadun väliltä, Fjälldalinkadun tasottamiseen Runeberg- ja Cygnæuskadun väliltä, Fredrikinkadun samoin Dagmar- ja Lutherkadun väliltä, Minervakadun samoin, Helsinginkadun samoin Flemingkadun ja Itäisen viertotien väliltä ynnä korttelien n:ojen 338, 342 ja 349 viereltä, Adolfinkadun samoin, Kustaankadun samoin Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä, Porvoonkadun samoin Kristiinan- ja Sturekadun väliltä, Vesisäiliönkadun samoin korttelin n:o 373 eteläpuolelta ja Vilhovuorenkadun viereisen korttelin n:o 251 eteläpuolisen tien samoin, sivuraiteiden sijoittamiseen Sörnäsän rantatielle mainitun tien vierellä sijaitsevan sähkölaitoksen alueen eteläpuolisille varastopaikoille asti, Pitkäsillanrannan tasottamiseen Siltasaaren- ja Saariemenkadun väliltä sekä rantareunustuksen laittamiseen sanottuun rantaan viimeksi mainitulta kadulta Säästöpankinrantaan asti, Hertankadun tasottamiseen Bölen- ja Träskikadun väliltä, Evankadun samoin, Susannankadun samoin, Kyllikinkadun samoin Susannan- ja Hertankadun väliltä, Suvantotien samoin Virtain- ja Laatokantien väliltä, Keuruuntien samoin Suvantotiestä länteen, Päijänteentien samoin Suvantotien ja Itäisen viertotien väliltä, Vanajantien samoin sekä Laatokantien puoleen leveyteensä Oulun- ja Vallilantien väliltä, Itäisen ja Läntisen viertotien laajentamiseen niiltä kohdin, joiden vierelle uutisrakennuksia jo oli tehty tahi vuoden varrella tulisi teetetäväksi, sekä lastausraiteen teettämiseksi Sörnäsän rautatien pohjoispuolelle kortteliin n:o 533.

Lääninhallituksen vaatimaksi lausunnoksi sen johdosta että oli vaadittu kenraalikuvernöörin talon edustalla sijaitsevan Etelä Esplanadikadun osan laajentamista sekä sitä varten ryhtymistä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Kappelin ravintola muutettaisiin pois paikaltaan, päätti 1) kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin annettua lausunnon 2) asiasta, kamarin esittämillä perusteilla ja sen ehdotuksen mukaisesti esittää, että tehdyt vaatimukset eivät aiheuttaisi muuta toimenpidettä.

Lausunto Etelä Esplanadikadun laajentamista y. m. koskevan vaatimuksen johdosta.

1) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 20 §. — 2) Rtk. kirj. toukok. 17 p. n:o 294.

Evätty esitys katuosain kiveämisen kustantamisesta.

Täällä toimivain nuorten naisten kristillisten yhdistysten puheenjohtajain kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen että kaupunki kustantaisi mainittujen yhdistysten tonttiin n:o 5 Vilhovuorenkadun varrella korttelissa n:o 251 X kaupunginosaa kuuluvain katusosain kiveämisen valtuusto epäsi ¹⁾ rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti.

Määrärahoja viemärikanavain korjaukseen ja kunnossapitoon. Määrärahoja viemärikanavain y. m. teettämiseen.

Viemärikanavain korjaukseen ja kunnossapitoon myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan yhteensä 45,000 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto edelleen viemärikanavain teettämiseen, pääasiallisesti päätettyjen kaduntasotustöiden yhteydessä, kaikkiaan 132,050 markkaa, katkaisevan kanavan teettämiseksi pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaankadulta Pohjois Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan 32,500 markkaa sekä avonaisten ojain teettämiseen Bölen lounaispuolella olevan suon kuivattamiseksi 4,600 markkaa.

Lokaviemäriveden puhdistusaseman paikka.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen kirjelmässä toukokuun 10 päivältä asiasta tehdyn esityksen johdosta päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto, että mainitun kirjelmän oheisessa asemapiirustuksessa osotettu paikka Eläintarhasta oli luovutettava lokaviemäriveden puhdistusaseman paikaksi sekä Eläintarhan järjestämissuunnitelmat laadittava tämä asianmukaisesti huomioon ottamalla.

Määrärahoja teiden korjaukseen ja kunnossapitoon.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto määrärahoja yhteensä 42,760 markkaa alempana mainittuihin teiden korjauksiin ja kunnossapitoon, nimittäin Uuden Eläintarhantien erinäisiin korjauksiin sekä Siltasaarenkadun ja Vanhan Eläintarhantien risteyksen välisen Uuden Eläintarhantien, Vanhan Eläintarhantien, rautatien itäpuolella sijaitsevan Eläintarhan Kehätien osan, Fredriksperintien ja Seurasaarentien erinäisiin korjauksiin ja vierroksen korjaukseen.

Määräraha uuden tien teettämiseen.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ²⁾ kaupunginvaltuusto Alppilan ja Kotkankadun välisen, 5 metriä leveän tien tasottamiseen ja viertämiseen 5,200 markkaa.

Lausunto Itäisen viertotien kunnossapitoasiasta.

Sittenkun maistraatti oli kaupunginvaltuustolta vaatinut lausuntoa Itäisen viertotien varrella sijaitsevain talojen omistajain velvoittamisesta kuntoon panettamaan ja kunnossa pitämään mainitun viertotien sekä valtuusto oli kokouksessaan lokakuun 3 päivänä 1911 päättänyt ⁴⁾ ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä lähettää asian rahatoimikamariin, jonka tuli asiallisten kanssa neuvoteltuaan laatia ehdotus asian järjestämiseksi noudattaen touko-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 15 §. — ⁴⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 102.

kuun 4 päivänä 1896 annettua asetusta kaupunkikunnan ja tontinomistajain kesken tehtävistä sopimuksista katujen kunnossapidon siirtämisestä kunnan haltuun, esitti kamari kirjelmässä helmikuun 22 päivältä kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kamari saa toimekseen mainitun kirjelmän oheisen taulun pohjalla tehdä asianomaisten talonomistajain kanssa sopimuksen niistä ehdoista, joilla kaupunki velvoitetaan ottamaan huolekseen Itäisen viertotien viereisten talonomistajain velvollisuutena oleva katujen kunnossapito;

että mainitun viertotien kunnossapidosta ja kuntoonpanosta kertyvät varat tilitetään erikseen ja että ne määrät, joita ei ole tarkoitukseen käytetty, varataan; sekä

että kamarin tulee, kun sopimusta yksityisten talonomistajain kanssa ei ole mainitusta seikasta saatu aikaan, siitä maistraatille ilmoittaa puheenalaisten talonomistajain velvoittamiseksi omalla kustannuksellaan teettämään työn maistraatin määräämän ajan kuluessa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä myöntyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen; ja oli siitä kirjelmässä ilmoitettava maistraatille.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto viertoteiden erinäisiin korjauksiin 15,000 markkaa sekä Itäisen viertotien viereisen jalkakäytävän jatkamiseen 7,000 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa osotti ²⁾ kaupunginvaltuusto satamain korjaus- ja kunnossapitotöihin seuraavat rahamäärät, nimittäin: erinäisiin korjaustöihin 30,000 markkaa, jälle vievään siltain sekä rantasiltain ja jäärailojen viereisten aitausten korjauksiin 8,000 markkaa, satamain ruoppaukseen 50,000 markkaa, uuden ruoppavarastopaikan laittamiseen Pikku Verkkosaaren eteläpuolelle sekä ruopannostokoneen muuttoon 20,000 markkaa, Taivallahden purkauslaiturin korjaukseen 3,600 markkaa, Humallahden lastauslaiturin jatkamiseen sekä sinne vievän tien laittamiseen 13,000 markkaa, Töölönlahden rannassa kohta sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevan sillan korjaukseen 1,000 markkaa ja Sörnäsän keskimäisen sillan korjaukseen 37,000 markkaa, yhden Sumpparin pohjoisrannassa olevan tihtaaln uudistukseen 1,150 markkaa, Siltavuoren rannan väliaikaisten siltain korjaukseen 2,400 markkaa, Katajanokan pohjoisrannan purkauslaiturin samoin 8,000 markkaa ja tarkastuspaviljongin pohjoispuolisen rantareunustuksen samoin 2,500 markkaa, Eteläsatamassa kohta Makasiinirannan pohjoispään edustalla olevan karin louhimiseen 20,000 markkaa, kytkypaalujuen laittami-

Määrärahoja viertoteiden korjaukseen ja kunnossapittoon.

Määrärahoja satamain korjaus- ja kunnossapitotöihin.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 16 p. 10 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

seksi Pohjoissataman uuden venelaiturin vierelle 4,500 markkaa sekä 5 juomavesipostin teettämiseksi, niistä 2 Makasiininrantaan ja 3 Rahapajanrantaan, 2,500 markkaa eli yhteensä siis 203,650 markkaa.

Määräraha
hiilenpurkaus-
sillan pitentä-
miseen.
Veneiden
kytkymaksun
korotus.

Kaasulaitoksen tontin vierellä Sörnäsissä sijaitsevan hiilenpurkaussillan pitentämiseen myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 30,000 markan määrärahan.

Budjettivaliokunnan ehdotuksesta päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto maksun alusten kytkemisestä Pohjoissataman venelaituriin 1913 vuoden alusta korotettavaksi 25 markkaan moottori- ja umpinaisilta purjeveneiltä sekä 10 markkaan soutu- tahi avonaisilta purjeveneiltä.

Ranta-alueen
täyttämisen.

Sittenkun Itäisen Kaivopuiston korttelissa n:o 204 olevan tontin n:o 10 omistaja, merikapteeni O. Blomqvist oli rahatoimikamarilta anonut, että hän, koska mainitulta tontilta lähtevä viemärijohto päättyi liian matalavetiseen ranta-alueeseen, saisi täyttää rannan sekä mainitun tontin että naapuritontin n:o 9 erään osan kohdalta, esitti kamari kirjelmässä toukokuun 30 päivältä, että kaupunginvaltuusto päättäisi sallia merikapteeni Blomqvistin täyttää kirjelmän oheiseen karttaluonnokseen kirjaimilla A, B ja C merkityn ranta-alueen tonttien n:ojen 9 ja 10 kohdalta seuraavin ehdoin, nimittäin:

että hakija rakennuskonttorin osituksen mukaan täyttää koko sen lahden, mikä Kaivopuiston ja Etelä Blekholman välisestä salmesta pistää edellä mainittujen tonttien väliin;

että siten syntynyt alue hakijan kustannuksella ulkopuolelta varustetaan siistillä rantareunustuksella sekä että täytetty ala joko sorastetaan tahi riittävän syvältä täytetään mullalla ja kylvetään ruohokentäksi;

että alue sitten hakijan kustannuksella pidetään siistissä kunnossa;

että tontilta n:o 10 tuleva lokaviemäri jatketaan täytteen halki syvään veteen asti; sekä

että hakija saa maksuttoman käyttöoikeuden puheena olevaan alueeseen kahdenkymmenen vuoden ajaksi, kesäkuun 1 päivästä 1912 lukien, sillä ehdolla että työ on loppuun suoritettu kesäkuun 1 päiväksi 1913, kuitenkin varaamalla kaupungille oikeus, jos se mainitun käyttöajan kuluessa johonkin tarkoitukseensa tarvitsee täytettyä aluetta tahi sen osaa, korvauksetta saada takaisin hallinto-oikeutensa niin suureen osaan aluetta kuin kaupungin tarve vaatii.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto palauttaa asian rahatoimikamariin, jonka tuli

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 27 §.

varata edellä mainitun tontin n:o 9 omistajille tilaisuus lausua mielensä asiasta sekä sitten lähettää tämä lausunto valtuustolle.

Sittenkun rahatoimikamari kirjelmässä heinäkuun 25 päivältä oli valtuustolle lähettänyt tontin n:o 9 omistajain lausunnon asiasta, hyväksyi ¹⁾ kaupunginvaltuusto asiaa esiteltäessä kamarin edellä kerrotun esityksen sekä päätti lisäksi että, jos tontin n:o 9 omistajat halusivat ottaa osaa edellä mainitun työn kustantamiseen, mikäli koski heidän tonttinsa kohdalla olevaa rantakaistaletta, heille oli varattava tilaisuus siihen samoilla ehdoilla kuin edellä oli vahvistettu tontin n:o 10 omistajaan nähden.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ²⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen 3,000 markalla ylittämään kuluvan vuoden menosäännössä istutusten ja puutaimistojen kunnossapitoa varten olevan määrärahan.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto istutusten kunnossapitoon seuraavat määrärahat, nimittäin: istutusten ja puutaimistojen kunnossapitoon 109,550 markkaa sekä Kivelän sairaalan istutusten samoin 2,000 markkaa, järjestysmiehen palkkaamiseksi Eläintarhan urheilukentälle 600 markkaa, mainitun urheilukentän kunnossapitoon 1,000 markkaa, Punanotkon leikkikentän samoin 500 markkaa ja Haapaniemen istutuksessa olevan urheilukentän samoin 800 markkaa, kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineisiin 1,500 markkaa, erinäisten kaupunginpuutarhassa olevain huoneistojen lämmitykseen ja siivoamiseen 400 markkaa, samain valaistukseen 150 markkaa, talvipuutarhan kunnossapitoon 7,000 markkaa, kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaukseen sekä tallin rehuihin y. m. menoihin 6,300 markkaa, kolmen kaupunginpuutarhassa kohta talvipuutarhan luoteispuolella sijaitsevan kasvisuojan korjaukseen 2,500 markkaa, Alpin kunnossapitoon 1,500 markkaa, vanhempain nurmien ja käytävien uudistukseen 4,500 markkaa, aitausten kunnossapitoon 3,500 markkaa, kaupunginistutuksissa tarvittavan mullan valmistamiseen 3,500 markkaa, hyötylavoissa tarvittavan lannan ostoon 650 markkaa, kaupungin vesilintujen hoitoon 1,000 markkaa, leposohvain korjaukseen 2,200 markkaa, työkalujen ostoon ja korjaukseen 2,500 markkaa, kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvisuojissa y. m. kulutetun veden korvaukseksi 12,000 markkaa, vesipostien sijoittamiseksi eräisiin kaupunginistutuksiin 7,250 markkaa sekä 10 suojusristikon ostamiseksi puistopuita varten 1,300 markkaa ja lehtikasvien ostoon arviolta 4,000 markkaa eli siis kaikkiaan 176,200 markkaa.

Istutusten ja puutaimistojen määrärahan ylitys.

Määrärahoja istutusten kunnossapitoon.

¹⁾ Valt. pöytäk. syysk. 10 p. 30 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 8 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

Kaisaniemen
puiston uudestijärjestäminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911 oli kaupungin yleisten töiden hallitukseen edelleen valmisteltavaksi palauttanut ¹⁾ kysymyksen Kaisaniemen puiston uudestijärjestämisestä, antoi hallitus valtuustolle helmikuun 9:nä päivätyyn kirjelmän ²⁾, jossa pääasiassa lausuttiin seuraavaa:

Vertaillessa rahatoimikamarin laatimaa Kaisaniemen järjestämisehdotusta hallituksen laatimaan näytti kolme eri seikkaa olevan otettava huomioon, nimittäin: niiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset, niiden tarkoituksenmukaisuus ja niille ominainen tyyli.

Pääasiallisin erotus molempain puheenalaisten luonnosten välillä rakennuskustannuksiin nähden oli siinä että, kun hallitus oli suunnannut pohjoiseen johtavan päätien siihen sopivaa tasaista maata myöten Kasvitieteellisen puutarhan rajaa pitkin, oli rahatoimikamari sijoittanut tämän tien lännemmäksi pitkin rautatiealueen rajaa ja puiston epätasaisimpiin paikkoihin, sekä lisäksi siinä, että hallitus oli ehdottanut laitettavaksi pienenlaisen lammikon Elisabetinkadulta länteen kulkevan tien pohjoispuolelle, minkä laitteen sijaan haitatta kävisi teettäminen nurmen tai leikkikentän, tarvitsematta silti kajota muuhun suunnitelmaan. Vanha lammikko oli kummassakin ehdotuksessa suunniteltu toisenlaiseksi, hallituksen ehdotuksessa pienentämällä ja ympäröiväin teiden vaatimusten mukaisesti muodostelemalla, rahatoimikamarin ehdotuksessa täyttämällä luoteis-, länsi- ja eteläpuolelta sekä laajentamalla koillis- ja itäpuolelta, joten siis kumpaisenkin ehdotuksen mukaan kävisi tarpeelliseksi laittaa uusi rantareunustus. Huomattava oli lisäksi että, kun hallitus varasi paikan kaunistaville veistokuvateoksille ison lammikon länsipuolelle ja Vilhonkadulta puistoon johtavan käytävän pohjoispuolelle, ehdotti rahatoimikamari samanlaista kaunistuspaikkaa ison lammikon pohjoispuolelle sekä puiston lounaisosassa olevalle korkealle kummulle, samaten kuin että, kun hallitus veti suoran lehtotien Elisabetinkadun jatkoksi, oli rahatoimikamari sijoittanut samanlaisen suoran ja puurivien kaunistaman tien samaan suuntaan, mutta pohjoisemmaksi pitkin Kasvitieteellisen puutarhan rajaa, olematta viimeksi mainittu tie kuitenkaan kadun välittömässä yhteydessä. Näin ollen ja kun rahatoimikamarin suunnittelemat laitelmat, teiden mutkittelemisista huolimatta, poikkesivat ainakin yhtä paljon puistossa nykyään vallitsevista oloista ja mullistivat niitä ainakin saman verran kuin hallituksen ehdottamat, ei molempia luonnoksia toisiinsa kustannusten kannalta verrattaessa rahatoimikamarin luonnosta näyttänyt voivan asettaa hallituksen luonnoksen edelle, vaan pikemmin päinvastoin, koska hallituksen

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 104 ja seur. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15.

ehdotuksessa ei ollut osotettavissa niin kallista laitosta kuin raha-toimikamarin ehdottama, rautatiealueen vieritse kulkeva tie oli.

Viimeksi mainittu tie vaati myös katsomaan asiaa tarkoituksenmukaisuuden kannalta. Ratkaiseva merkitys kysymyksessä, mihin Rautatietoria ja rautatiepengertä toisiinsa yhdistävä tie oli sijoitettava, näytti olevan annettava sille seikalle, pidettiinkö sopivana sallia raskaan ajoneuvoliikenteen kulkemista tämän pienen puiston läpi vai ei. Kun hallitus puolestaan oli sitä mieltä, että ainoan ajoneuvoliikenteen, minkä puistossa ehkä kävisi salliminen, tulisi olla huvitai virkistysajelua Töölönlahden pohjoispuolisille suurille puistoalueille, ja kun rahatoimikamarikin näytti puolustavan tällaista käsitystä, ei hallitus voinut pitää edullisena, että sellaista liikennettä varten rakennettaisiin tarkoitukseen sopimattomalle maaperälle kallis tie, joka, paitsi että se puistosta kokonaan erotti kolkan, paljoa suuremman kuin Vilhonkadun muutoksen johdosta puistosta erotetun Kaisaniemen kaakkoisosan, kulki aivan läheltä niin rauhatonta, vieläpä loistohevosille varsin vaarallistakin naapuristoa kuin rautatiealue oli. Sen johdosta että tämä iso tie sijoitettaisiin puiston länsiosaan, olisi kauttakulkuliikenne, joksi myös ja ehkä ennen muuta kauttakulkeva jalkamiesliikenne olisi luettava, jakautuva urheilukentän pohjois- ja eteläsiivuilla kulkeville eri teille ja siten paljon enemmän häiritsevä puiston rauhaisaan helmaan asettuneita, kuin jos päätie suunnattaisiin hallituksen ehdotuksen mukaisesti, s. o. ottamalla huomioon että se kokoaisi kaiken kauttakulkevan sekä hevos- että jalkamiesliikenteen kumpaiseltakin teatterikujalta ja Mikonkadulta juuri tälle ainoalle suoraa pohjoiseen menevälle tielle, jolla sitä paitsi oli se etu, että se paljon aikaisemmin kuin raha-toimikamarin päätie yhtyi Kasvitieteellisen puutarhan rantaa pitkin suunniteltuun kulkuväylään. Liikennekannalta katsoen oli lisäksi olemassa melko suuri eroavaisuus molempain suunnitelman kesken, nimittäin mikäli koski pääsyä puistoon idästä käsin. Rahatoimikamari oli ollut sitä mieltä että jos, niinkuin hallitus oli ehdottanut, puistoon johtava tie lähtisi Elisabetinkadun päätekohtasta, olisi varsin paljon syytä pelätä häiritsevää liikennettä syntyvän Unionin- ja Mikonkadun välillä, minkätähden rahatoimikamari oli tahtonut kokonaan poistaa tämän kulkukohtan. Hallitus ei kuitenkaan voinut havaita rahatoimikamarin tämän mielipiteensä tueksi esittämiä perustelmia paikkansa pitäviksi, koska kaupunginasemakaavanmuutoksen johdosta mainittujen kahden kadun välinen lähin ja mukavin tie ei enää kulkenut puiston kautta, vaan päinvastoin pitkin uutta, suoraa ja tasaista Vilhonkatua, minkätähden hallitus sitä suuremmalla syyllä arveli tuon puistoon johtavan luonnollisimman kulkukohtan poistamisesta olevan seurauksena, että monet,

jotka aikoivat käydä puistossa, ennemmin kuin kiertäisivät pitkää mutkaa Puutarhakadulle, hankkiutuisivat tavalla tai toisella Unioninkadun viereisen puistomuurin ylitse ja siten eivät ainoastaan häiritsisi muita puistossa kävijöitä, vaan olisivat vaaraksi sekä hyvälle järjestykselle että itse laitoksillekin.

Lopuksi ei rahatoimikamarin luonnoksella näyttänyt olevan mitään edellytystä voidakseen hallituksen ehdotusta paremmin toteuttaa luonnontyyliä. Hallituksen ehdotus esitti luonnollisella tavalla suoria käytäviä tasaisella maalla ja kiemurtelevia käytäviä epätasaisella, jota vastoin rahatoimikamarin ehdotuksessa kaikki käytävät mutkittelivat aivan mielivaltaisesti muka suuremman vaihtelevaisuuden aikaansaamiseksi. Tuollainen keinotekoinen luonto paikalla, missä joka tapauksessa oli uusia istutuksia toimeenpantava laajimmassa mitassa, tuntui luonnottomalta. Mutta tähän katsomatta hallitus ei voinut havaita, että n. s. luonnontyyliä voitaisiin millään tavoin saada vastaamaan perusaatettaan Kaisaniemen tapaisessa pienessä puistossa, joka muodoltaan muistutti esplanadia ja jota miltei kaikilta tahoilta ympäröivät rakennukset ja kaupunkielämä. Missään tapauksessa ei täällä voinut olla puhetta hiljaisten kävelyretkien tekemisestä yksinäisillä, kiemurtelevilla poluilla, vaan täytyi sen, joka semmoista halusi, mennä kauemmaksi, Eläintarhan laajaan luonnonpuistoon.

Edellä lausutun johdosta hallitus esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että Kaisaniemen uudestijärjestämisen pohjaksi pantaisiin hallituksen laatima ehdotus.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto äänestettyään hyväksyä ja noudatettavaksi vahvistaa kaupungin yleisten töiden hallituksen puoltaman, kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Jungin laatiman vaihtopuolisen ehdotuksen Kaisaniemen puiston uudestijärjestämiseksi, kuitenkin siten muutettuna, että mainitussa ehdotuksessa suunnitellut pienemmät lammikot poistettaisiin.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa edellä mainitun hallituksen toimeksi vastedes, sikäli kuin määrärahoja tarkoitukseen myönnettäisiin, toimeenpanna hyväksytyyn järjestämissuunnitelman.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön osotti 2) kaupunginvaltuusto Kaisaniemen puiston tasotus- ja istutustöiden jatkamiseen 30,000 markkaa.

Kaisaniemen
puiston kaak-
koisosan varaa-

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 3) kaupunginvaltuusto, että Unionin-, Puutarha- ja Vilhonkadun rajoittama kolmion muo-

1) Valt. pöytäk. maalisk. 12 p. 36 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.
— 3) Valt. pöytäk. kesäk. 11 p. 52 §.

toinen Kaisaniemen puiston alue oli varattava rakennustontiksi sekä välttävästi ja mahdollisimman vähillä kustannuksilla kuntoon pantava. minen raken-
nustontiksi.

Kallion kirjastotalon pihamaalla toimitettavia istutustöitä var- Määräraha Kal-
lion kirjasto-
talon viereisiä
istutustöitä
varten.
ten osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvis-
taessaan 1,500 markkaa.

Vastamainitussa tilaisuudessa myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto Määrärahoja
istutusten lait-
tamiseen y. m.
istutusten y. m. laittamiseen m. m. seuraavat määrärahat, nimittäin: hiljattain rakennetun kasvihuoneryhmän sisustamiseen 3,800 markkaa, uuden aitauksen teettämiseen kaupunginpuutarhan alueen ympärille Eläintarhaan 3,000 markkaa, kaupunginpuutarhaa pohjoisessa rajoittavan kivimuurin lopulliseen valmistamiseen 2,000 markkaa, uusien kasvisuojain alueen louhimiseen ja salaojitukseen 5,000 markkaa, uusien (lämpöjohtoa vailla olevain) kasvisuojain rakentamiseen 5,000 markkaa, Eläintarhassa emäradan itäpuolella olevain lammikkojen ympäristön järjestämiseen 8,000 markkaa, Eläintarhan raivaustöihin 4,000 markkaa, Punanotkon tasotus- ja istutustöiden loppuun saattamiseen 13,350 markkaa, Haapaniemen istutustöitä varten 4,000 markkaa, VI kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurikadun välisessä kulmauksessa olevan istutuksen lopullista valmistamista varten 5,800 markkaa sekä korttelin n:o 127 pohjoisosassa olevan istutuksen lopullista kuntoonpanoa varten 3,100 markkaa, Kaivopuiston tasotus- ja istutustöiden jatkamiseen 8,000 markkaa, töiden jatkamiseen Savilan puutaimistoissa 2,500 markkaa, Engeltorin ja sen eteläpuolisten istutusten järjestämiseen 15,000 markkaa, Laivurikadun ja Speranskitien kulmauksessa olevan istutuksen järjestämiseen 1,500 markkaa sekä Viidennen linjan vierellä Kalliossa olevan istutuksen järjestämiseen 14,100 markkaa, puistosohvain ostoon 2,500 markkaa sekä kelkkaratain laittamiseen 3,000 markkaa eli yhteensä siis 103,650 markkaa.

Samalla päätti kaupunginvaltuusto:

antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi mahdollisimman pian laatia ja valtuuston hyväksyttäväksi lähettää ehdotuksen edellä mainitun, emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevain lammikkojen ympäristön järjestämiseksi; sekä

että tämän työn kustantamiseen osotettuja varoja, yhteensä 23,000 markkaa ²⁾, ei saa käyttää, ennenkuin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt mainitun suunnitelman.

Rahatoimikamarin esityksestä oikeutti ³⁾ kaupunginvaltuusto Puhtaanapito-
laitoksen mää-
rärähaan ylitys.
kaupungin yleisten töiden hallituksen vuonna 1912 ylittämään alem-

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 110. —

³⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 20 p. 7 §.

pana mainitut puhtaanapitolaitoksen määrärahat seuraavilla määrillä, nimittäin makkien ja käymäläin puhtaanapitomäärärahan 6,000 markalla, kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitomäärärahan 6,000 markalla, viertoteiden puhtaanapitomäärärahan 13,000 markalla sekä venesatamain puhtaanapitomäärärahan 2,000 markalla.

Määrärahoja
puhtaanapito-
laitosta varten.

Vahvistaessaan 1913 vuoden menosäännön myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto puhtaanapitolaitosta varten seuraavat määrärahat, nimittäin: kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon n:o 1 ja Länsirannan talon n:o 10 puhtaanapitoon 8,000 markkaa, kaatopaikkain ja laiturien kunnossapitoon 6,000 markkaa, vartijain palkkaukseen 7,000 markkaa, makkien ja käymäläin puhtaanapitoon 20,000 markkaa, makkien ja käymäläin korjaukseen 3,000 markkaa, käymäläin vedenkulutukseen arviolta 6,000 markkaa, kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitoon 135,000 markkaa, VI kaupunginosan huvila-alueella olevain teiden kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 11,500 markkaa, X, XI ja XII kaupunginosassa olevain uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 10,200 markkaa sekä XIII ja XIV kaupunginosan uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapitoon 13,700 markkaa, keskikaupungin katujen kasteluun 28,500 markkaa, keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytettävää vettä varten 22,000 markkaa, viertoteiden puhtaanapitoon 48,000 markkaa, Kaivopuiston viertoteiden samoin 1,000 markkaa, teiden samoin 18,000 markkaa, venesatamain samoin 2,000 markkaa ja jäiden samoin 1,500 markkaa, 3 kaluvajan teettämiseen 1,200 markkaa ja hiekkavajan teettämiseksi Töölön alueelle 900 markkaa, eräiden hiekkavajain kattojen korjaukseen, tervaukseen ja osittaiseen uudistukseen 1,800 markkaa, hiekkavajain maalaukseen 630 markkaa sekä käymäläin teettämiseksi Elisabetinpuistikon vierelle, Läntisen viertotien vierelle aivan tavararatapihan luo, Ulrikaporin vuorille kohta Unioninkadun itäpuolelle, Rahapajanrannan länsiosaan, Toisen linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen sekä Pohjois Rautatiekadun ja Arkadiakadun kulmaukseen 12,050 markkaa eli siis yhteensä 357,980 markkaa.

Määräraha
tonttien aitta-
miseen.

Aitauksen teettämiseksi Vilhonkadun varrella olevain kaupungin tonttien ympärille osotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto 1913 vuoden menosäännön vahvistaessaan 2,000 markkaa.

Määräraha
Korkeasaaren

Sen johdosta että Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunta oli kaupunginvaltuustolta anonut yhtiön 1912 vuoden voittovarain

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 30 p. 1 §.

kaupungille tulevasta osuudesta 95,853 markan 30 pennin määrärahaa käytettäväksi Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoon vuonna 1913, myönsi ¹⁾ valtuusto yhtiölle mainittuun tarkoitukseen 35,000 markan määrärahan edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta sekä aikansa takaisin suoritettavaksi kaupungin osuudesta mainittuja voittovaroja, minkä ohessa valtuusto sen kysymyksen valmistelemiseksi, minkä verran yhtiölle lopullisesti voitaisiin myöntää avustusta edellä mainituista voittovaroista, lähetti asian siihen erikoisvaliokuntaan, jonka valtuusto vastedes asettaisi laatimaan ehdotusta voittovarain jakamiseksi.

Sittenkun maistraatti oli vaatinut kaupunginvaltuustolta lausuntoa kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimasta, kaupungin yleisten töiden hallituksen hyväksymästä ehdotuksesta eri kaupunginosain maantieteelliseksi nimiksi sekä valtuusto kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911 oli päättänyt ²⁾ asiasta vaatia rahatoimikamarin lausuntoa, antoi rahatoimikamari sellaisen lausunnon ³⁾ sekä esitti, että valtuusto maistraatin hyväksyttäväksi puoltaisi kamarin ehdottamia eri kaupunginosain nimityksiä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto ehdottaa edellä mainittua kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimaa ehdotusta hylättäväksi, koska ehdotetut nimet olivat sopimattomia, tarpeettomia ja eräissä tapauksissa harhaanviepiä.

Rahatoimikamarin kirjelmässä elokuun 29 päivältä tehdyn esityksen johdosta päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto hyväksyä mainitun kirjelmän oheisen ehdotuksen Turholmassa olevain kaupungin ja valtioneuvoksetar M. Nordmanin tiluspalstain väliseksi rajanjärjestelyksi sekä oikeuttaa valtioneuvoksetar Nordmanin ottamaan vettä kaupungin alueella olevista kaivoista ja käyttämään kaupungin laitureita, mihinnousupaikkoja ja uimarantaa, kuitenkin varaten kaupungille oikeuden tarpeen vaatiessa peruuttaa mainitut edut ja pannen ehdoksi että valtioneuvoksetar Nordman kustantaa erään käymälän tarpeellisen muuton enintään 200 markalla.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupunginkassan inventtaajiksi valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto herrat Salingren ja Stockmannin sekä heidän varamiehikseen pankinjohtaja H. Kihlmanin ja herra Krogiuksen.

¹⁾ Valt. pöytäk. jouluk. 10 p. 22 §. — ²⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 111. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 3. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. tammik. 30 p. 21 §. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. syysk. 24 p. 5 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. tammik. 9 p. 5 §.